

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 413/2011-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. R. V., N., zastúpeného advokátkou Mgr. E. S., N., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 361/10 z 5. apríla 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. R. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júla 2011 doručená sťažnosť Ing. R. V., N. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. E. S., N., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva podľa čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP 361/10 z 5. apríla 2011.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľ požiadal návrhom zo 4. mája 2010 o zníženie výživného na svoje maloleté deti, ktorý odôvodnil zmenou svojej situácie, ktorá má vplyv na jeho schopnosť platiť výživné. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) jeho návrh rozsudkom sp. zn. 13 P 106/2010 z 19. októbra 2010 zamietol, pretože usúdil, že u sťažovateľa nedošlo k takej podstatnej zmene pomerov, aby mohol rozhodnúť o zmene výživného. Proti tomuto rozhodnutiu sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. O odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 11 CoP 361/10 z 5. apríla 2011 tak, že napadnutý rozsudok v celom rozsahu potvrdil.

Nedostatky rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré zasahujú do jeho práv, vidí sťažovateľ v tom, že krajský súd neodstránil predovšetkým tieto, ním namietané vady konania:

«... 6. 1. vadu zakladajúcu nepreskúmateľnosť oboch rozhodnutí, a to v smere, aké výdavky maloletých detí mal súd za preukázané a objektívne potrebné, ktoré výdavky neuznáva a z akého dôvodu, pričom sťažovateľ nepovažuje za prípustné a ústavne konformné nahradiť dokladovanie matkou tvrdených výdavkov detí rozpisom, ktorého prílohou nie sú žiadne objektívne doklady preukazujúce skutočné vynaloženie týchto výdavkov (a ich adresnosť - vynaloženie pre potreby detí). Výslovne scestné je napr. zahrnutie nákladov na poistenie domácnosti a daň z bytov do nákladov na deti, pretože ide o náklady vlastníka bytu, a nie maloletých detí (v prípade poistnej udalosti by deti neboli osobami oprávnenými na vyplatenie poistného), a ide o výdavky fixné, ktoré je potrebné platiť aj vtedy, ak by vlastník býval v byte sám, teda bez detí.

6. 2. vadu zakladajúcu nepreskúmateľnosť oboch rozhodnutí, a to vo vzťahu k objektívnej možnosti otca platiť výživné na maloleté deti v súdom určenej výške, keď otec sám viacnásobne poukázal na to, že úspory, ktoré mal v čase rozvodu a určovania výživného, sú z prevažnej časti spotrebované, teda na zákonné pravidlo, že každý z rodičov prispieva na výživu detí nielen podľa ich potrieb, ale aj podľa svojich možností,

6. 3. nedostatok dokazovania vo vzťahu k majetkovým a príjmovým pomerom matky, keď na strane otca sa stotožnil s názorom prvostupňového súdu ohľadom vlastníctva bytu, na strane matky majetkové pomery neskúmal, ani nevykonal sťažovateľom navrhované dokazovanie vo vzťahu k objektívnemu preukázaniu príjmov matky detí (výpisy z účtov matky). Keby súdy oboch stupňov objektívne skúmali možnosti rodičov a ich výdavky, bolo by preukázané, že náklady na prevádzku bytu navrhovateľa (so samostatným kúrením a ohrevom TÚV) sú nižšie než náklady na kúrenie a TÚV v byte napojenom na centrálné kúrenie, ktorých je v meste NZ prevažná väčšina. Výmenou bytu za menší, pri vyporiadaní dlhu viaznuceho na byte a zrušení práva doživotného užívania, by sa tak sťažovateľ dostal do objektívne horšej situácie z hľadiska mesačných nákladov.

6. 4. odvolací súd sa nevysporiadal so zmenou pomerov na strane matky, konkrétne so zvýšením jej príjmov od ostatného zvyšovania výživného, teda slovami zákona s jej možnosťami zabezpečovať výživu maloletým a zmenou pomerov na strane matky ako rodiča.

6. 5. odvolací súd sa nevysporiadal ani so skutočnosťou, že pracovná schopnosť otca detí je preukázateľne a dokladovateľne znížená, pričom táto skutočnosť - úradné rozhodnutie o znížení pracovnej schopnosti otca, aj vzhľadom na dátum rozhodnutia Sociálnej poisťovne (1. 8. 2009) nemohla byť podkladom pre rozhodnutie o výživnom v prvšom konaní, ktoré bolo ukončené vyhlásením rozsudku 7. 4. 2009, a preto je jedným z dôkazov preukazujúcim podstatnú zmenu pomerov,

6. 6. súd v konaní nevykonal žiadne dokazovanie, z ktorého by vyplynul akýkoľvek oprávnený a odôvodnený záver o objektívnych a nevyhnutných výdavkoch oboch rodičov na ich živobytie, prípadne záver o neprimerane nákladnom spôsobe života otca,

6. 7. výšku priznaného výživného nieje možné oprieť iba o konštatovanie, že „zodpovedá zásade podieľania sa detí na životnej úrovni rodičov“, keď prvostupňový ani odvolací súd si pre takýto záver neobstarali v rámci dokazovania potrebné podklady na objektívne posúdenie skutkového stavu.

6. 8. princíp rovnosti účastníkov by predpokladal rovnaké hodnotenie majetkovej a príjmovej situácie oboch rodičov maloletých detí. V konaní však súd absolútne neskúmal mieru úspor matky detí, a v podstate ani otca detí, ani zdroje na živobytie otca, a uspokojil sa s konštatovaním o „nezmenení pomerov od posledného určovania výživného“.

6. 9. *V súčasnej dobe je sťažovateľovi priznaný status osoby v hmotnej núdzi a sú mu priznané dávky a príspevky v sume 118,30 eur. Ak teda súd argumentuje, že deti by mali vyžiť z výživného vo výške 2,16 eur denne (mechanickým prepočtom, bez zohľadnenia dní, ktoré má dieťa v starostlivosti otec, rodinných prídavkov, daňového bonusu, bez zohľadnenia príspevku matky podľa jej schopností a pod.), odporca má vyžiť zo 118,30 eur mínus platené výživné, teda z mínus -211,7 eur mesačne, v čom nie sú započítané elementárne životné náklady.»*

Sťažovateľ podaním zo 4. júla 2011 doplnil svoju sťažnosť a poukázal na prvé rozhodnutie krajského súdu, ktorý posúdil niektoré matkou detí deklarované výdavky za neprimerané.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol vo veci jeho sťažnosti týmto nálezom:

„1. Krajský súd v Bratislave rozhodnutím - rozsudkom sp. zn. 11 CoP 361/10 zo dňa 5. 4. 2011 p o r u š i l predovšetkým právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie garantované v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, porovnateľne zaručené v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a v čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Ústavný súd z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP 361/10 zo dňa 5. 4. 2011.

3. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 2500 EUR, ktoré je Krajský súd Bratislava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v konaní o ústavnej sťažnosti, ktoré je porušiteľ práva povinný vyplatiť mu na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov po právoplatnosti rozhodnutia.“

Ústavný súd zaslal predsedovi krajského súdu sťažnosť na vyjadrenie podľa § 31 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného

súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Vyjadrenie podpredsedu krajského súdu sp. zn. Spr. 3405/2011 spolu so spisom sp. zn. 11 CoP/361/2010 bolo ústavnému súdu doručené 1. augusta 2011. Vo vyjadrení podpredseda krajského súdu okrem iného uviedol:

«K dôvodom sťažnosti senát „11 CoP“ poukazuje na dôvody rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorých sa odvolací senát p r i d r ž i a v a . V danom prípade neboli splnené podmienky na zmenu vyživovacej povinností v zmysle ustanovenia § 78 ods. 1 Zákona o rodine v platnom znení; prvostupňový súd správne vo veci rozhodol v súlade s príslušnými ustanoveniami Zákona o rodine, preto odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa ustanovenia § 219 O. s. p..»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením

bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Sťažovateľ namieta porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 38 ods. 2 listiny rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 11 CoP 361/2010 z 5. apríla 2011, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 13 P106/2010 z 19. októbra 2010. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd v zmysle § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) poukázal na dôvody rozhodnutia okresného súdu, ktoré považuje za správne a s ktorými sa stotožňuje.

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na § 219 ods. 2 OSP, podľa ktorého ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

V posudzovanom prípade k námietkam sťažovateľa vyjadreným v jeho odvolaní zaujal stanovisko v odôvodnení svojho rozhodnutia už okresný súd, s ktorými sa odvolací súd stotožnil.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že postup a rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Vo svojej ustálenej judikatúre aj v nadväznosti na § 219 ods. 2 OSP ústavný súd tiež zdôrazňuje, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08,

IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

V tejto súvislosti preto ústavný súd poukazuje aj na rozsudok okresného súdu, ktorý k námietkam sťažovateľa uviedol:

„Už v predchádzajúcich rozhodnutiach tunajšieho súdu a Krajského súdu v Bratislave, bola konštatovaná situácia na strane otca, v ktorej sa ocitol od 2. 11. 2007, pričom zmenenú situáciu a jeho strane oproti rozhodnutiu tunajšieho súdu konštatoval Krajský súd v Bratislave v rozhodnutí zo dňa 7. 4. 2009, keď zohľadnil skutočnosť, že od 1. 8. 2008 nemá otec žiadny príjem, nakoľko nemá zákonný nárok na podporu v nezamestnanosti, napriek tomu, že je opakovane práceneschopný, nie sú mu vyplácané z rovnakého dôvodu ani nemocenské dávky, pričom v čase rozhodovania Krajského súdu v Bratislave, jeho práceneschopnosť trvala a ukončená bola 1. 8. 2009 s tým, že pracovná schopnosť otca bola znížená o 30 %. Iná podstatná zmena pomerov na strane otca nenastala.

Súd je toho názoru, že súčasná situácia na strane otca sa oproti predchádzajúcej nezmenila, a to, že má zníženú pracovnú schopnosť ešte neznamená, že si nemôže nájsť primerané zamestnanie zodpovedajúce jeho zdravotnému stavu a vysokoškolskému vzdelaniu. Rozhodnutím o invalidite otec nedisponuje a podľa názoru súdu, dlhodobo nezamestnaný môže byť len ten, kto nemá žiadnu vyživovaciu povinnosť, ale vyživuje len seba.“

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť iba v prípadoch ustanovených zákonom.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00).

V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu ústavné právo na súdnu ochranu však neznamená právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02).

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je taktiež právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne

a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 209/04, III. ÚS 206/06, III. ÚS 78/07). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných účastníkom konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. IV. ÚS 115/03, II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05).

Ústavný súd preskúmal rozhodnutie krajského súdu aj okresného súdu a zistil, že námietky sťažovateľa nie sú opodstatnené.

Rozhodnutie okresného súdu sa opieralo o relevantné ustanovenia zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“). V zmysle § 78 ods. 1 zákona o rodine dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery.

Podľa § 75 ods. 1 zákona o rodine pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Po preskúmaní napadnutého uznesenia ústavný súd konštatoval, že odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu, s ktorým sa krajský súd stotožnil, je dostatočné a zrozumiteľné. Úloha ústavného súdu nemôže spočívať v skúmaní procesu hodnotenia dôkazov. Tie všeobecný súd hodnotí podľa svojej úvahy, pri splnení ďalších zákonných podmienok uvedených v § 132 OSP. Úloha ústavného súdu spočíva v posúdení zlučiteľnosti

napadnutého rozsudku krajského súdu s označenými článkami ústavy. V danom prípade ústavný súd nezistil zo strany krajského súdu takú interpretáciu a aplikáciu príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov, predovšetkým citovaných ustanovení zákona o rodine, ani iné procesné vady, ktoré by závažným spôsobom mohli ovplyvniť proces dokazovania, a tým aj verdikt tohto súdu.

Všeobecné súdy rozhodovali za situácie, keď sťažovateľ nemal nárok na podporu v nezamestnaní ani na vyplácanie nemocenských dávok, nedisponoval rozhodnutím o invalidite a jeho situácia nenasvedčovala, žeby sa nemohol zamestnať aspoň na skrátenej pracovný úväzok. Rozhodnutie o tom, že sťažovateľ je občanom v hmotnej núdzi, ktorého kópiu sťažovateľ priložil k sťažnosti, bolo vydané Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny N. až 5. mája 2011. Na túto skutočnosť teda všeobecné súdy v čase rozhodovania o návrhu sťažovateľa nemohli prihliadnuť. Nič však sťažovateľovi nebráni, za okolností, že sa jeho situácia výrazne zmenila a on disponuje novými dôkazmi o tejto zmene, opätovne sa s návrhom obrátiť na všeobecný súd.

S poukazom na to, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Podľa názoru ústavného súdu z odôvodnenia rozhodnutia všeobecných súdov vyplývajú dôvody, na základe ktorých dospeli k záveru o zamietnutí návrhu na zníženie výživného a tieto rozhodnutia nie sú arbitrárne ani zjavne neodôvodnené, čo by mohlo viesť k porušeniu základných práv a slobôd sťažovateľa.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2011